

KESKKONNAAGENTUUR

ELUSLOODUSEOSAKOND

KÄHRIKKOERA JA TEISTE LIIKIDE KISKLUSE MÕJU KAHEPAIKSETELE NING
RANNANIITUDEL PESITSEVATELE LINDUDELE

LIISI LAOS, PEEP MÄNNIL

UURINGUT RAHASTAS SA KESKKONNAINVESTEERINGUTE KESKUS. 2014. AASTA PROJEKT NR
7953 „ULUKIASURKONDADE SEIRE JA RAKENDUSUURINGUD“

TARTU 2015

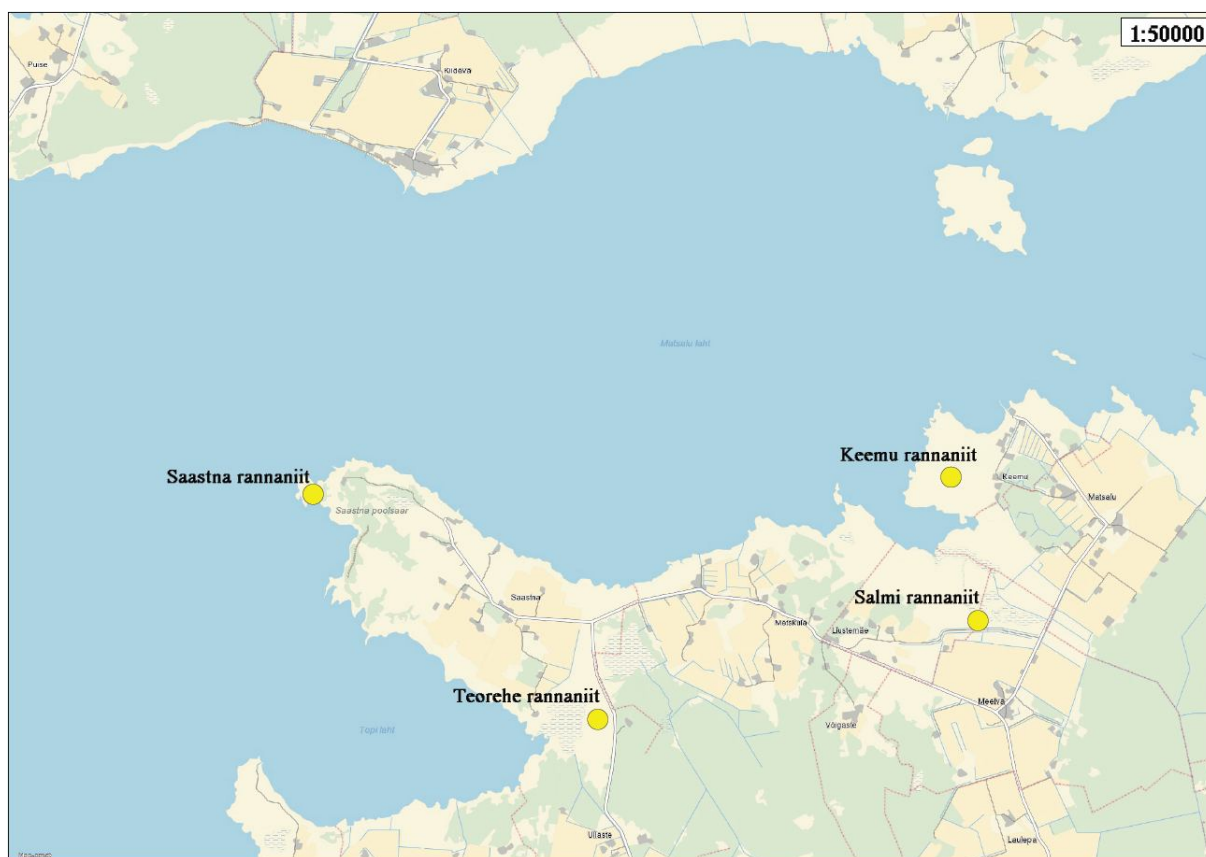
Looduskaitse otsuseid tehakse pahatihti ilma eelnevate uuringuteta, mistõttu ei ole rakendatavad meetmed efektiivsed ning ressursse kulutatakse asjatult. Kährikkoer on invasiivne võõrliik, kelle ohjamise vajadus on välja toodud mitmes Euroopa eluslooduse kaitset puudutavas dokumendis. Planeerimaks Eesti oludes kährikkoera võimalikku ohjamist, on vaja kõigepealt teada, kas ja kui suur on tema negatiivne mõju ohustatud liikidele ja elurikkusele tervikuna ning kus see enam väljendub. Kährikkoera peetakse üldlevinud arusaama järgi ohtlikuks maaspesitsevatele lindudele. Tema kõrget asustustihedust peetakse üheks oluliseks põhjuseks, miks metsise ja tedre arvukus on jätkuvas langustrendis. Läbi viidud katsed tehispesadega metsise pesitsusaladel aga näitasid, et kährikkoer ei mängi siin olulist rolli – 77-st tehispesast rüüstati 22 ning ühelgi juhul ei olnud tegemist kährikkoeraga (Veeroja, Oja, 2013). Ilmatsalu märgalal tehtud katse partlaste tehispesadega andis sama tulemuse, kus 11-st vaadeldud pesast rüüstati 11, kuid kährikkoer ei olnud ühegi pesa rüüstaja, (Süld, Valdmann, 2013). Siiski peetakse Euroopas kährikkoera teistele liikidele ohtlikuks just märgaladel ja saartel. Meil on sellele viidatud kahepaiksete ja roomajate 2011. a seirearuandes, kus kährikkoera peetakse süüdlaseks Kumari laiul elavate kahepaiksete arvukuse drastilises vähenemises (MTÜ Põhjakonn, 2011).

Käesolevas aruandes antakse ülevaade 2015. a kevadel läbi viidud välitöödest ning tuuakse välja selle tulemused. Kuna tegemist on jätku-uuringuga, mis jätkub 2016. a kevadel (KIK 2015. aasta projekti nr 9821 „Ulukiasurkondade rakendusuuringud“ toel), siis uuringu põhjalikum sisuline aruanne esitatakse 2017. a jaanuaris.

7. aprillil paigutati kuus rajakaamerat neljale rannaniidule potentsiaalselt kahepaiksetele kudemiseks sobivate madalate tiikide kallastele: Keemu ja Teorehe rannaniitudele kummalegi üks, Saastna ja Salmi rannaniitudele kummalegi kaks rajakaamerat (joonis 1) Kaameraid hoiti tiikide juures 8. maini.

Tehispesade katsega alustati 21. aprillil, mil kaamerad paigutati kolmele alale: Keemu, Saastna ja Teorehe rannaniidule. Salmi ja Keemu asuvad küllaltki lähestikku, mistõttu valiti kahest üks. Kaamerad eemaldati karjatamisperioodi alguse tõttu Teorehe rannaniidult 20. mail ning Saastna ja Keemu rannaniitudelt 27. mail (tabel 1).

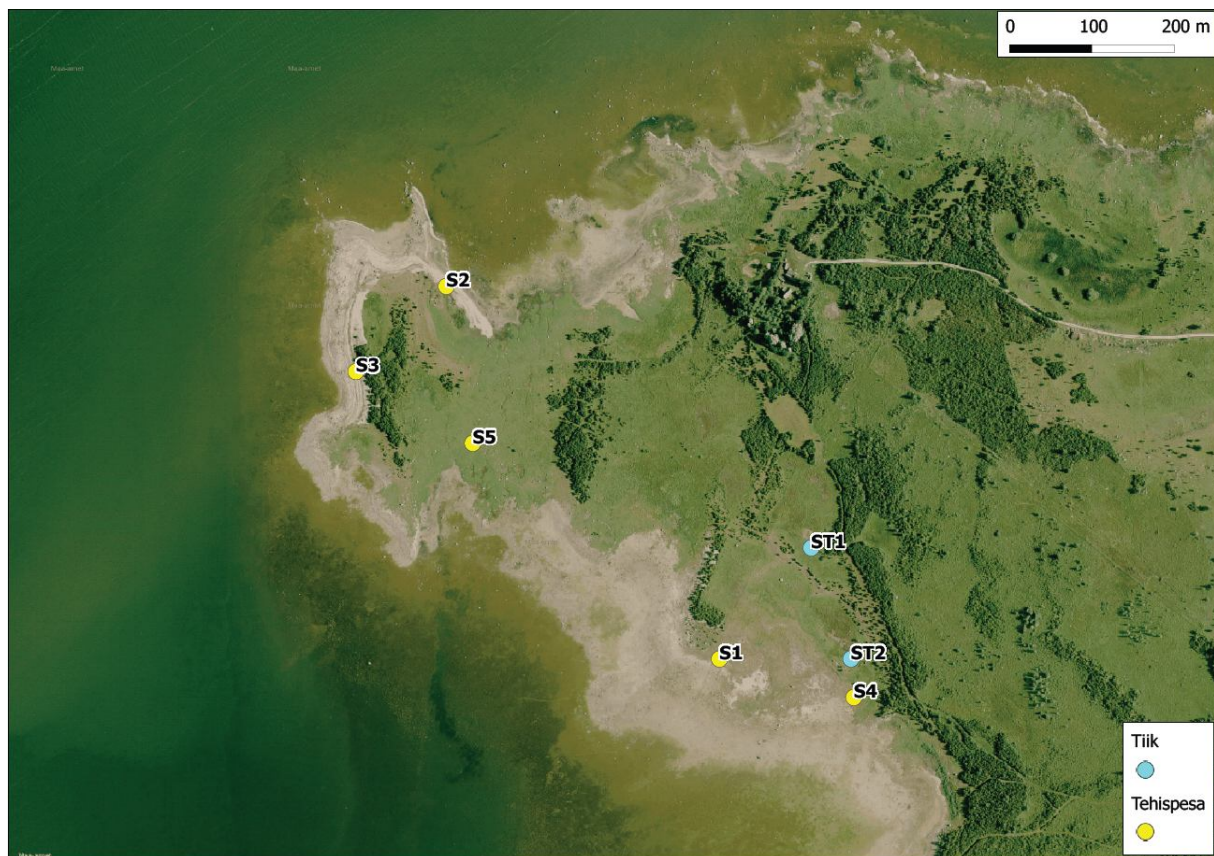
Kaamerate paiknemine rannaniitudel on näidatud järgmistel joonistel: Keemu joonisel 2, Saastna joonisel 3, Teorehe joonisel 4 ja Salmi joonisel 5.

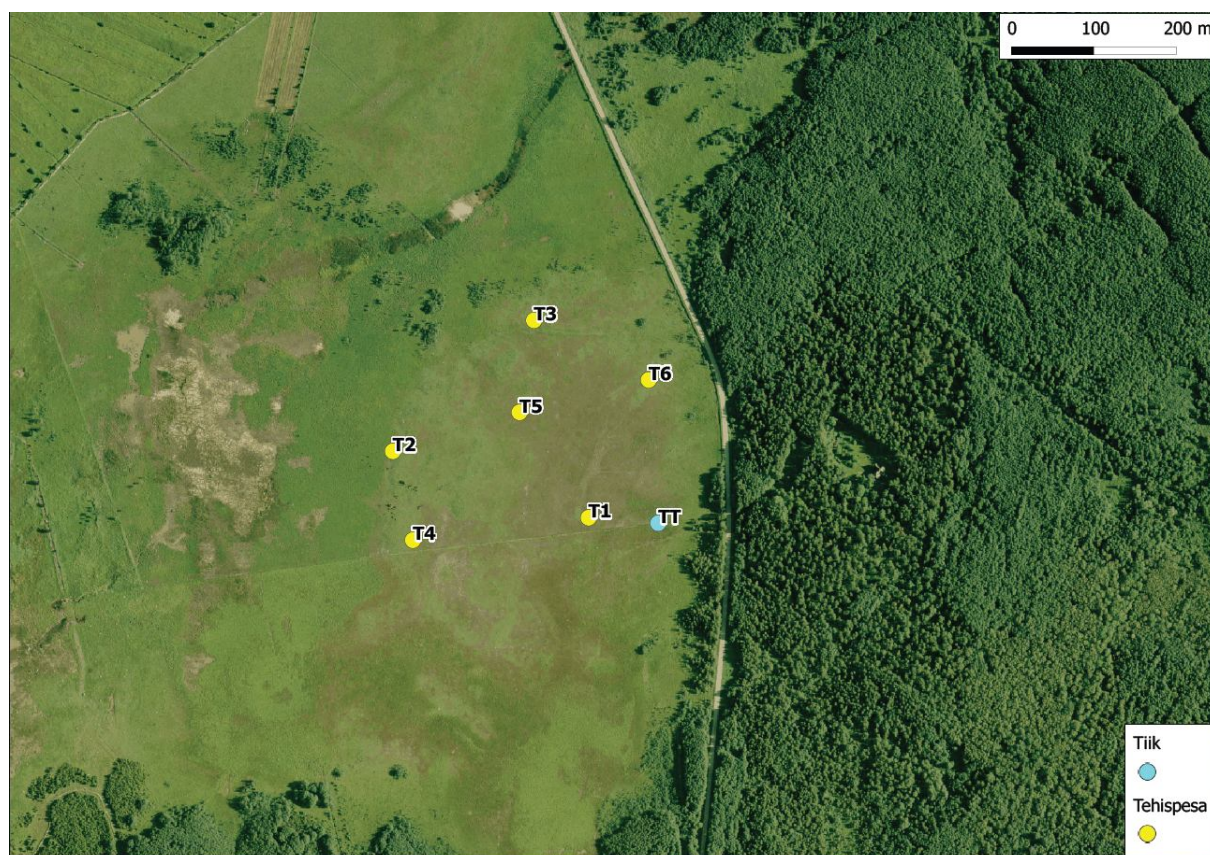
Joonis 1. Kaamerakatseks valitud alade paiknemine.

Joonis 2. Kiivitaja pesa, tehispesade ja tiigi paiknemine Keemu rannaniidul.

Joonis 3. Tehispesade ja tiikide paiknemine Saastna rannaniidul.

Joonis 4. Tehispesade ja tiigi paiknemine Teorehe rannaniidul.

Joonis 5. Tiikide paiknemine Salmi rannaniidul.

Tulemustest. Kaamerate tiikide juurde paigutamise hetkel (7. aprillil) tiikides kudupalle ei nähtud. 15. aprillil ja edaspidi oli rohkelt kudupalle näha Saastna ning Salmi tiikides. Teorehe ja Keemu tiikides oli kudupalle/kulleseid kuni katse lõpuni väga vähe. Salmi tiikidel toitunud rohkearvuliselt erinevad kahlejate liikide esindajad, naerukajakad, hall-haigur ja hallvares. Viimased kaks jäid kaamerasse aga vaid ühe korra. Saastna tiikide ääres salvestasid kaamerad enamasti vaid partide liikumist. Rebane, hallvares ja koovitaja jäid kaadrisse ühel korral. Teorehe ja Keemu tiikidel salvestasid kaamerad vaid harvad kahlejate ja partide liikumised. Tehispesa katse tulemused on kokku võetud tabelis 1. Keemu rannaniidul osutus ainsaks rüüstajaks rebane, Saastnas hävitas tehispesasid peamiselt hallvares ning Teorehe rannaniidul rüüstati vaatamata võimalike rüüstajate liigilisele mitmekesisusele šaakali poolt vaid üks tehispesa. See tulemus ei anna loomulikult põhjust arvata, et nähtud liikide esindajad rannaniitudel pesitsejate pesi ei hävita. Silmatorkavalt tihti oli kaamerates näha siiski kõigil kolmel rannaniidul rebaseid ja Saastna ning Teorehe rannaniitudel šaakaleid. Kogu vaatlusperioodi jooksul ei õnnestunud näha kährikoera ei salvestistel ega rannaniitudel viibides. Põhjuseks ei ole ilmselt kähriku pelglikkus kaamerate suhtes, sest eelnevatest aastatest on teada, et just see liik kipub nende suhtes olema kõige uudishimulikum ja kartmatum. Täname Ilona Lepikut ja Kaarel Kaiselit ettepanekute ja abi eest katseks sobivate alade valimisel!

Tabel 1. ● - tehispesa tegemise kuupäev, -- pesa rüüstamata, ?- rüüstaja teadmata

Pesa nr	Kontrollimise kuupäev							Liigid, kes tehispesi ei rüüstanud, kuid jäid kaadrisse
	21.apr	28.apr	30.apr	8.mai	13.mai	20.mai	27.mai	
K1	●	-	-	-	-	Rebane (19.05)	Rebane (21.05)	Mäger
K2			●	Rebane (07.05)	Rebane (09.05)	-	Rebane (23.05)	
K3			Leitud pärispesa	Rebane (07.05)				
K4				●	Rebane (11.05)	Rebane (13.05)	Rebane (20.05)	
K5				●	Rebane (09.05)	Rebane (13.05)	Rebane (21.05)	
S1	●	?	-	-	-	-	-	Rebane (väga sage)
S2	●	-	-	-	-	Hallvares (20.05)	Hallvares (22.05)	
S3			●	-	-	?	Hallvares (21.05)	
S4				●	-	Hallvares (16.05)	Šaakal (27.05)	
S5				●	-	Hallvares (18.05)	Hallvares (22.05)	
T1	●	-	-	-	-	-		Mäger, metssiga, rebane
T2	●	-	-	-	-	-		
T3	●	-	-	Šaakal (02.05)	-	-		
T4				●	-	-		
T5				●	-	-		
T6					●	-		

- Süld, K., Valdmann, H. 2013. Kährikkoera ruumikasutus ja tema roll toiduahelates. Töövõtulepingu nr 3-3/53 lõpparuanne. Mittetulundusühing Eesti Loodusuurijate Selts- Keskkonnaagentuur. Tartu: 15
- Veeroja, R., Oja R., 2013. Metssea karja tegevuspiirkond, elupaigakasutus ja mõju teistele liikidele erinevates lisa söötmisrežiimide tingimustes. Rakendusuringu 2012/2013 aruanne. Keskkonnaagentuur, Tartu:11
- MTÜ Põhjakonn, 2011. Eesti riikliku keskkonnaseire kahepaiksete ja roomajate seire allprogrammi 2011. a aastaaruanne. Tartu: 25